2024/2359

10.10.2024.

# EIROPAS PARLAMENTA REZOLŪCIJA (ES) 2024/2359

## (2024. gada 11. aprīlis)

## ar konstatējumiem, kas ir neatņemama daļa no lēmuma par kopuzņēmuma "Tīra aviācija" 2022. finanšu gada budžeta izpildes apstiprināšanu

EIROPAS PARLAMENTS,

— ņemot vērā lēmumu par kopuzņēmuma "Tīra aviācija" 2022. finanšu gada budžeta izpildes apstiprināšanu,

— ņemot vērā Reglamenta 100. pantu un V pielikumu,

— ņemot vērā Transporta un tūrisma komitejas atzinumu,

— ņemot vērā Budžeta kontroles komitejas ziņojumu (A9-0087/2024),

A. tā kā kopuzņēmumu "Tīra aviācija" ("Kopuzņēmums"), kurš atrodas Briselē, pamatprogrammā "Apvārsnis Eiropa" izveidoja 2021. gada novembrī ar Regulu (ES) 2021/2085 ([1]) (Vienotais pamatakts) uz laiku līdz 2031. gada 31. decembrim; tā kā kopuzņēmums aizstāja Kopuzņēmumu aeronautikas kopīgās tehnoloģiju ierosmes īstenošanai, kas tika izveidots 2007. gada decembrī saskaņā ar Septīto pētniecības pamatprogrammu uz 10 gadiem ([2]) ("*Clean Sky 1*") un 2014. gada maijā pagarināts saskaņā ar programmu "Apvārsnis 2020" uz laikposmu līdz 2024. gada 31. decembrim ([3]) ("*Clean Sky 2*"), un turpināja tā darbību;

B. tā kā kopuzņēmums ir publiskā un privātā sektora partnerība pētniecības un inovācijas jomā, kuras mērķis ir pārveidot aviāciju ilgtspējīgai un klimatneitrālai nākotnei;

C. tā kā kopuzņēmuma dibinātāji ir ES, ko pārstāv Komisija, un aviācijas nozares organizācijas, kas uzskaitītas Vienotā pamatakta I pielikumā; tā kā kopuzņēmumam turklāt ir asociētie locekļi, kas atlasīti uzaicinājumos paust ieinteresētību;

D. tā kā, lai palielinātu pārredzamību, kopuzņēmumam savos gada pārskatos būtu jānorāda attiecīgā informācija par dalībnieku iemaksām programmu līmenī; tā kā par katru programmu, saskaņā ar kuru kopuzņēmumi darbojas, tiem līdz gada beigām jāsniedz visa attiecīgā informācija par katru dalībnieku kategoriju, tostarp attiecīgajai programmai juridiski noteiktie iemaksu mērķrādītāji, saņemto iemaksu apmērs un juridisko saistību apmērs; tā kā kopuzņēmumam būtu jāturpina uzlabot pārredzamību,

### Budžeta un finanšu pārvaldība

1. norāda, ka saskaņā ar Revīzijas palātas ziņojumu kopuzņēmuma pārskati par 2022. gada 31. decembrī slēgto finanšu gadu visos būtiskajos aspektos patiesi atspoguļo kopuzņēmuma finanšu stāvokli 2022. gada 31. decembrī, tā darbību rezultātus, naudas plūsmas un neto aktīvu pārmaiņas minētajā datumā slēgtajā gadā saskaņā ar kopuzņēmuma finanšu noteikumiem un Komisijas grāmatveža pieņemtajiem grāmatvedības noteikumiem; norāda, ka pārskatiem pakārtotie darījumi visos būtiskajos aspektos ir likumīgi un pareizi;

2. atzinīgi vērtē programmas "Tīra aviācija" uzsākšanu 2022. gadā un kopuzņēmuma lomu inovatīvu tehnoloģiju izstrādē, lai mazinātu gaisa kuģu emisijas un troksni;

3. norāda, ka kopuzņēmuma kopējo 2022. finanšu gadā pieejamo budžetu (tai skaitā no jauna iekļautās iepriekšējos gados neizlietotās apropriācijas, piešķirtie ieņēmumi un pārdale nākamajam gadam) veidoja saistību apropriācijas 411,2 miljonu EUR apmērā (salīdzinājumā ar 182,6 miljoniem EUR 2021. gadā) un maksājumu apropriācijas 415,3 miljonu EUR apmērā (salīdzinājumā ar 189,9 miljoniem EUR 2021. gadā);

4. norāda, ka izmaiņas kopuzņēmuma budžeta apmērā lielā mērā ir atkarīgas no daudzgadu pētniecības un inovācijas programmu īstenošanas posma; norāda, ka 2022. gadā kopuzņēmums sāka īstenot programmu "Apvārsnis Eiropa", tāpēc 2022. gada budžetā ir iekļauts saistību budžets pirmajiem "Apvārsnis Eiropa" uzaicinājumiem, kas plānoti 2022. gadā, un maksājumu budžets saistītajiem priekšfinansējuma maksājumiem;

([1]) Padomes Regula (ES) 2021/2085 (2021. gada 19. novembris), ar ko izveido kopuzņēmumus pamatprogrammā "Apvārsnis Eiropa" un atceļ Regulas (EK) Nr. 219/2007, (ES) Nr. 557/2014, (ES) Nr. 558/2014, (ES) Nr. 559/2014, (ES) Nr. 560/2014, (ES) Nr. 561/2014 un (ES) Nr. 642/2014 (OV L 427, 30.11.2021., 17. lpp.).
([2]) Padomes Regula (EK) Nr. 71/2008 (2007. gada 20. decembris), ar ko izveido kopuzņēmumu "*Clean Sky*" (OV L 30, 4.2.2008., 1. lpp.).
([3]) Padomes Regula (ES) Nr. 558/2014 (2014. gada 6. maijs), ar ko izveido kopuzņēmumu "*Clean Sky 2*" (OV L 169, 7.6.2014., 77. lpp.).

5. norāda, ka kopuzņēmuma 2022. gada pārskatos pa dalībnieku kategorijām (ES un privātā sektora dalībnieki) norādītās atzītās iemaksu summas ievērojami atšķiras; norāda, ka tas ir tāpēc, ka ES naudas iemaksas tiek validētas un atzītas, kad tās tiek izmaksātas kopuzņēmumam projekta īstenošanas sākumā, bet dalībnieku iemaksas natūrā tiek atzītas tikai pēc projekta īstenošanā radušos un deklarēto izmaksu validācijas; aicina kopuzņēmumu mazināt starpību starp atzītajām summām, ko veido iemaksas naudā, no vienas puses, un iemaksas natūrā, no otras puses, sniedzot informāciju par kopuzņēmuma dalībnieku juridiskajām saistībām gada beigās; atzinīgi vērtē kopuzņēmuma apņemšanos pilnvērtīgi risināt šo jautājumu nākamā gada pārskatos;

6. attiecībā uz programmu "Apvārsnis 2020" norāda, ka 2022. gada beigās kopuzņēmums bija pilnībā uzņēmies saistības par 1 716 miljoniem EUR no maksimālās ES pamatdarbības iemaksas par programmas ietvaros parakstītajiem dotācijas nolīgumiem un ka no šīs summas, par kuru uzņemtas saistības, aptuveni 70,1 miljons EUR (jeb 4,1 %) vēl būs jāizmaksā turpmākajos gados par projektiem, kas vēl nav pabeigti; tāpat norāda, ka privātā sektora dalībnieki bija uzņēmušies juridiskas saistības nodrošināt iemaksas natūrā kopuzņēmuma pamatdarbībās 968,3 miljonu EUR apmērā un iemaksas natūrā papildu pasākumos 1 223,1 miljona EUR apmērā jeb 101,6 % no minimālā mērķrādītāja – 2 154,9 miljons EUR; turklāt norāda, ka šīs summas, par kurām uzņemtas saistības, tika pilnībā paziņotas 2022. gada beigās;

7. norāda, ka kopuzņēmums nesaņēma jaunas pamatdarbības saistību apropriācijas pamatprogrammas "Apvārsnis 2020" darbībām, jo tas bija pabeidzis pēdējo uzaicinājumu iesniegt priekšlikumus līdz 2020. gada beigām; norāda, ka pamatdarbības maksājumu apropriāciju izpildes rādītājs bija 78 % (salīdzinājumā ar 83 % 2021. gadā);

8. norāda, ka ievērojamā skaitā notiekošo pamatprogrammas "Apvārsnis 2020" projektu tehniskās darbības aizkavējās vai bija jāsamazina Covid-19 krīzes un agresijas kara pret Ukrainu dēļ un ka tāpēc šie projekti bija jāgroza vai jāpagarina un galīgie maksājumi jāatliek uz 2023. gadu;

9. attiecībā uz pamatprogrammu "Apvārsnis Eiropa" norāda, ka 2022. gadā Komisija veica naudas iemaksas 178 miljonu EUR apmērā un ka kopuzņēmums gandrīz pilnībā izmantoja pamatdarbības iemaksas 176 miljonu EUR apmērā priekšfinansējuma maksājumiem saistībā ar pirmajiem dotācijas nolīgumiem, kas noslēgti minētās programmas ietvaros;

10. norāda, ka kopuzņēmuma administratīvo maksājumu budžeta (2. sadaļa) izpildes līmenis 2022. gada beigās bija zems – 54 %; norāda, ka saskaņā ar kopuzņēmuma ziņojumu par budžeta un finanšu pārvaldību tas galvenokārt bija saistīts ar IT un komunikācijas pakalpojumiem, kas sniegti 2022. gada pēdējā ceturksnī un apmaksāti 2023. gadā, un ar samazinātām izmaksām par Komisijas sniegtajiem pakalpojumiem;

**Iepirkums un personāls**

11. norāda, ka no kopuzņēmuma 2022. gada konsolidētā gada darbības pārskata izriet, ka 2022. gadā kopuzņēmums publicēja divas atklāta konkursa procedūras, no kurām pirmā tika uzsākta, lai segtu savas vajadzības, bet otrā tika uzsākta sešu kopuzņēmumu vārdā kā starpiestāžu uzaicinājums iesniegt priekšlikumus (IT pārvaldības pakalpojumi); turklāt norāda, ka 2022. gada sākumā kopuzņēmums piešķīra un parakstīja 11 starpiestāžu pamatpakalpojumu līgumus komunikācijas jomā, kas izriet no 2021. gadā 3 kopuzņēmumu vārdā uzsāktās starpiestāžu atklātā konkursa procedūras;

12. atzinīgi vērtē kopuzņēmuma pirmo atklāto uzaicinājumu iesniegt priekšlikumus, kā rezultātā līdz gada beigām tika noslēgti 19 dotācijas nolīgumi, kuru kopsumma bija 654 miljoni EUR un kuru 3 galvenie virzieni ir: hibrīdelektriskie reģionālie gaisa kuģi, ar ūdeņradi darbināmi gaisa kuģi un īpaši efektīvi īsu un vidēju attālumu veikšanai paredzēti gaisa kuģi; uzaicinājums attiecās uz 14 jomām, kas aptver 13 inovācijas darbības un 1 koordinācijas atbalsta darbību; kopumā tika atlasīti 244 dalībnieki no 24 dažādām valstīm;

13. atzinīgi vērtē 20 projektus, kuru mērķis ir virzīt aviāciju uz ilgtspējīgu nākotni; norāda, ka šis uzaicinājums ir apvienojis plašu publiskā un privātā sektora partneru, pētniecības centru un akadēmisko aprindu loku, lai rastu iedarbīgus risinājumus, kas var nodrošināt ilgtspējīgus gaisa kuģus un klimatneitrālu aviācijas nākotni un kas tiek atbalstīti ar ES dotāciju finansējumu 654 miljonu EUR apmērā;

14. norāda, ka kopuzņēmuma 2022. gada štatu sarakstā kopumā bija 44 štata darbinieki (pagaidu darbinieki, līgumdarbinieki un norīkotie valstu eksperti) un ka 2022. gada beigās bija aizpildītas 40 štata vietas; norāda, ka divas norīkoto valstu ekspertu amata vietas netika aizpildītas, jo štatu sarakstā 2023. gadam ir paredzēta tikai 41 amata vieta un nav paredzētas norīkoto valstu ekspertu amata vietas;

**Pārvaldības un kontroles sistēmas**

15. norāda, ka pamatprogrammas "Apvārsnis 2020" un "Apvārsnis Eiropa" izdevumu *ex post* revīzijas veica Komisijas Pētniecības un inovācijas ģenerāldirektorāta (*RTD* ĢD) Kopējais revīzijas dienests; norāda, ka attiecībā uz pamatprogrammas "Apvārsnis 2020" izdevumiem (dzēšana un galīgie maksājumi) kopuzņēmums ziņoja par reprezentatīvu kļūdu īpatsvaru 1,6 % apmērā un atlikušo kļūdu īpatsvaru 0,4 % apmērā ([4]) un ka attiecībā uz programmu "Apvārsnis Eiropa" vēl ir jāveic *ex post* revīzijas, jo pirmie starpposma maksājumi ir gaidāmi tikai 2024. gadā;

16. norāda, ka, lai novērtētu kopuzņēmuma kontroles mehānismus, ko piemēro pamatdarbības maksājumiem, Revīzijas palāta revidēja izlasi, kas pēc nejaušības principa bija veidota no pamatprogrammas "Apvārsnis 2020" maksājumiem, kuri 2022. gadā veikti galasaņēmēju līmenī ([5]); norāda, ka vienā gadījumā Revīzijas palāta konstatēja un izteica skaitļos nopietnu kļūdu, kas radusies pārāk lielu personāla izmaksu deklarēšanas dēļ, jo atbalsta saņēmējs iesniedza izmaksu deklarāciju, kuras pamatā bija budžetā paredzētās personāla izmaksas;

17. atzinīgi vērtē to, ka 2022. gada beigās kopuzņēmums bija izstrādājis un īstenoja pilnīgu uz risku balstītu pieeju attiecībā uz *ex ante* kontroles mehānismiem saskaņā ar Komisijas *RTD* ĢD Kopīgā īstenošanas centra norādījumiem, ņemot vērā Kopuzņēmuma specifiskos riska apstākļus; norāda, ka šim nolūkam kopuzņēmums apzināja vispiemērotākos riska kritērijus un, pamatojoties uz tiem, izstrādāja uz risku balstītu uzraudzības pieeju; norāda, ka šāda pieeja ļāva kopuzņēmumam novērtēt katra projekta un atbalsta saņēmēja riska līmeni projekta īstenošanas galvenajos posmos, piemēram, dotācijas nolīguma sagatavošanas, dotācijas nolīguma grozīšanas, ziņošanas un maksājumu laikā; šajā saistībā norāda, ka kopuzņēmums arī izstrādāja iekšējās pamatnostādnes par savu uz risku balstīto pieeju, kā arī apmācīja un informēja savus darbiniekus par tās pareizu un konsekventu piemērošanu;

18. norāda, ka Revīzijas palātas veiktā kopuzņēmuma pastiprinātas uzraudzības lietu izlases detalizētā analīze atklāja vairākas nepilnības, kas kavēja to efektīvu un lietderīgu uzraudzību; norāda, ka, beidzoties noteiktajam termiņam, pastiprinātas uzraudzības atzīme netika ne atjaunota, ne noņemta un ka pēc kontroles darbību īstenošanas amatpersona par jaunu nenovērtēja riska līmeni;

19. piekrīt Revīzijas palātai, ka kopuzņēmumam būtu jānodrošina, ka visas pastiprinātas uzraudzības darbības tiek papildinātas ar īpašām kontroles darbībām, kas vērstas uz apzinātajiem riskiem, un ka tām iepriekš noteiktā termiņā tiek veikta pēcpārbaude;

20. uzsver – tāpat kā Revīzijas palāta –, ka pamatprogrammā "Apvārsnis Eiropa" arvien svarīgāk ir kļuvis tas, lai dotāciju pārvaldībai kopuzņēmums īstenotu savai darbībai specifisku un uz risku balstītu pieeju;

21. uzsver, ka kopuzņēmuma atbalsta saņēmējs un/vai projekta struktūra pamatprogrammā "Apvārsnis Eiropa" ievērojami mainās, piemēram, palielinās mazo un vidējo uzņēmumu (MVU), jaunpienācēju un lielāku konsorciju skaits, kā arī ir ieviesta prasība pamatprogrammas "Apvārsnis Eiropa" darbībām izmantot tikai atklātas konkursa procedūras, un ka tāpēc iepriekšējās programmās apzinātie riska faktori var vairs nebūt atbilstīgi un var rasties jauni riska faktori;

22. atzinīgi vērtē to, ka 2022. gada septembrī "Tīra aviācija" kļuva par vienu no Bezemisiju aviācijas alianses (*AZEA*) dibinātājiem, tajā apvienojoties publiskā un privātā sektora ieinteresētajām personām no visas aeronavigācijas nozares, lai atbalstītu ar ūdeņradi darbināmu un elektrisko gaisa kuģu ieviešanu;

23. norāda uz programmas *Clean Sky 2* pāreju uz īstenošanas posmu un atzīst, ka 2022. gadā palielinājās darba slodze, ko izraisīja vienlaicīga vairāku programmas *Clean Sky 2* projektu pārvaldība līdztekus programmas "Tīra aviācija" uzsākšanai;

24. pieņem zināšanai neatkarīgu pētījumu, kurā konstatēts, ka programmas *Clean Sky 2* sniegtais sociālekonomiskais ieguvums Eiropai ir 8,6 miljardi EUR; turklāt uzsver pētījuma konstatējumus, ka programmas "Tīra aviācija" stratēģiskā pētniecības un inovācijas programma ir gan "noturīga", gan "piemērota mērķim"; norāda, ka to pat varētu attiecināt uz visdažādākajiem iespējamiem ekonomikas scenārijiem, potenciālajām norisēm un strukturālām pārmaiņām aviācijas sistēmā;

25. aicina paplašināt un sekmēt klimatneitrālas aviācijas pētniecības un inovācijas vērtības ķēžu integrāciju, iesaistot akadēmiskās aprindas, pētniecības organizācijas, rūpniecības nozari un MVU, izmantojot sinerģiju ar valstu un Eiropas programmām un vienlaikus veicinot rūpniecības nozarei vajadzīgo prasmju izmantošanu visā vērtības ķēdē;

([4]) Kopuzņēmuma "Tīra aviācija" 2022. gada konsolidētais darbības pārskats, 4.1.1. nodaļa.

([5]) Attiecībā uz atbalsta saņēmēju līmenī pārbaudītajiem dotāciju maksājumu darījumiem par skaitļos izsakāmām kļūdām ir jāziņo tad, ja tās pārsniedz 1 % no revidētajām izmaksām.

**Iepriekšējos gados formulēto apsvērumu pēcpārbaude**

26. norāda, ka "apsvērumi" kopuzņēmumu konkrētajos gada ziņojumos faktiski ir Revīzijas palātas "ieteikumi bez laika ierobežojuma"; norāda, ka Revīzijas palāta katru gadu pārbauda šo apsvērumu īstenošanu, novērtējot to statusu kā "atvērtu" vai "slēgtu";

27. norāda, ka no trim Revīzijas palātas apsvērumiem (viens 2020. gadā un divi 2022. gadā) divi ir slēgti; norāda, ka atvērtais apsvērums attiecas uz pagaidu darbinieku izmantošanu, ko Kopuzņēmums skaidro ar pastāvīgo darbinieku štatu saraksta ierobežojumiem un darba apjoma pieaugumu, ko radīja pamatprogrammas "Apvārsnis 2020" un pamatprogrammas "Apvārsnis Eiropa" paralēla īstenošana.